

Категорія справи № 377/17/16-ц: **не визначено.**

Надіслано судом: **не визначено.** Зареєстровано: **21.12.2018.** Оприлюднено: **21.12.2018.**

Номер судового провадження: **61-11199св18**

Верховний
Суд

Постанова

Іменем України

12 грудня 2018 року

м. Київ

справа № 377/17/16-ц

провадження № 61-11199св18

Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду:

Штелик С. П. (суддя-доповідач), Висоцької В. С., Мартева С. Ю.

учасники справи:

позивач - ОСОБА_4,

відповідач - ОСОБА_5,

розглянув у попередньому судовому засіданні у порядку письмового провадження касаційну скаргу ОСОБА_4 на рішення апеляційного суду Київської області від 18 жовтня 2016 року у складі суддів: Кашперської Т. Ц., Фінагєєва В. О., Яворського М. А.,

В С Т А Н О В И В :

Відповідно до пункту 4 розділу XIII Перехідні положення ЦПК України у редакції Закону України № 2147-VIII від 03 жовтня 2017 року «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» касаційні скарги (подання) на судові рішення у цивільних справах, які подані і розгляд яких не закінчено до набрання чинності цією редакцією Кодексу, передаються до Касаційного цивільного суду та розглядаються спочатку за правилами, що діють після набрання чинності цією редакцією Кодексу.

У січні 2016 року ОСОБА_4 звернувся до суду із позовом до ОСОБА_5 про встановлення факту проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу, визнання права власності на майно.

Позов мотивовано тим, щоз травня 2010 року вони із ОСОБА_5 почали проживати разом однією сім'єю, вести спільне господарство, мали спільний бюджет, хоча відповідач на той період часу не працювала. З березня 2011 року по жовтень 2013 року сторони винаймали квартиру АДРЕСА_1, потім стали проживати у квартирі його знайомих АДРЕСА_2, де мешкали до останнього часу.

Вказував, що на момент початку фактичних шлюбних відносин він мав на праві власності два автомобіля «УАЗ Патріот» та «Toyota Corolla», за рахунок продажу яких та за рахунок його доходів у вересні 2011 року було придбано інший транспортний засіб «Toyota Prius», який було зареєстровано на ім'я ОСОБА_5 3 березня 2013 року позивач був прийнятий на роботу у відкрите акціонерне товариство «ДТЕК» на посаду менеджера компанії з регіональної політики, де його середньомісячний дохід складав 25 000 грн, також продовжував отримувати пенсію у розмірі 4 500 грн. 19 листопада 2013 року за рахунок коштів від продажу автомобіля «Toyota Prius», а також за рахунок кредитних коштів вони придбали автомобіль «Ford Mustang», державний номер НОМЕР_1. Зазначав, що у них із відповідачем виник спір щодо належності та порядку користування набутих під час спільного проживання автомобілем «Ford Mustang», державний номер НОМЕР_1.

Посилаючись на викладені обставини, з урахуванням уточнень, просив встановити факт спільного проживання із ОСОБА_5 однією сім'єю без реєстрації шлюбу з 14 лютого 2011 року по грудень 2015 року; визнати автомобіль «Ford Mustang», державний номер НОМЕР_1, об'єктом права спільної сумісної власності сторін; визнати за позивачем право власності на ? частку зазначеного автомобіля.

Рішенням Славутинського міського суду Київської області від 28 липня 2016 року позов задоволено. Встановлено факт проживання однією сім'єю ОСОБА_4 та ОСОБА_5 без реєстрації шлюбу в період з 14 лютого 2011 року по грудень 2015 року. Визнано автомобіль «Ford Mustang», державний номер НОМЕР_1, об'єктом права спільної сумісної власності ОСОБА_4 та ОСОБА_5 як чоловіка та жінки, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу. Визнано за ОСОБА_4 право власності на ? частку вказаного автомобіля. Вирішено питання про судові витрати.

Рішення суду першої інстанції мотивовано тим, що на підставі належних і допустимих доказів було встановлено, що з 14 лютого 2011 року по грудень 2015 року ОСОБА_4 і ОСОБА_5 проживали однією сім'єю без реєстрації шлюбу, вели спільний побут, мали взаємні права і обов'язки, у цей період в іншому зареєстрованому шлюбі не перебували, тому є підстави для задоволення вимог ОСОБА_4 про встановлення факту проживання сторін у цей період однією сім'єю без реєстрації шлюбу. Встановивши, що сторонами під час проживання однією сім'єю, за спільні кошти був придбаний автомобіль, який використовувався в інтересах сім'ї, суд вважав, що це майно відповідно до статей 60, 74 СК України є їх спільною сумісною власністю, а згідно зі статтею 70 СК України їх частки у цьому майні є рівними.

Рішенням апеляційного суду Київської області від 18 жовтня 2016 року рішення Славутинського міського суду Київської області від 28 липня 2016 року скасовано та ухвалено нове про відмову у задоволенні позову.

Рішення апеляційного суду мотивовано тим, що позивач не надав належних, допустимих та безспірних доказів того, що він у період з 14 лютого 2011 року по грудень 2015 року проживав однією сім'єю з відповідачем, вів з нею спільне господарство, мав спільний бюджет, взаємні права та обов'язки, тобто що між ними в цей період часу мали місце усталені відносини, що притаманні подружжю, у розумінні статті 74 СК України. Враховуючи, що факт спільного проживання сторін без реєстрації шлюбу не підтверджено, відсутні підстави визнавати за ОСОБА_4 право власності на частину майна, яке позивач вважав спільним, оскільки такі вимоги є похідними від основної вимоги про встановлення факту, що має юридичне значення.

У касаційній скарзі, поданій у листопаді 2016 року до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, ОСОБА_4 просить скасувати рішення апеляційного суду, а рішення суду першої інстанції залишити в силі, посилаючись на неправильне застосування судом апеляційної інстанції норм матеріального права та порушення норм процесуального права.

Підстави касаційного оскарження рішення апеляційного суду обгрунтовано тим, що суд апеляційної інстанції безпідставно поновив відповідачу строк на апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції та прийняв апеляційну скаргу без сплати судового збору. Факт спільного проживання ОСОБА_4 із ОСОБА_5 однією сім'єю без реєстрації шлюбу в період з 14 лютого 2011 року по грудень 2015 року підтверджено належними письмовими доказами та показами свідків. Крім того, факт спільного проживання з 14 лютого 2011 року по березень 2013 року визнано і відповідачем, тому скасовуючи рішення суду першої інстанції апеляційний суд вийшов за межі доводів апеляційної скарги. Періодичні відрядження позивача за характером роботи до Донецької області, не можуть свідчити про припинення фактичних шлюбних відносин, оскільки в цей період сторони продовжували проживати разом, вести спільне господарство, вирішувати питання витрат спільного бюджету, піклуватись один про одного, тобто між ними існували усталені відносини, які притаманні сім'ї та знайшли своє підтвердження у показах свідків. Також поза увагою апеляційного суду залишився той факт, що спірний автомобіль було придбано за кошти позивача та використовувався в інтересах сім'ї.

У запереченнях на касаційну скаргу ОСОБА_5 зазначила про те, що касаційна скарга є необгрунтованою та не містить правових підстав для скасування оскаржуваного рішення апеляційного суду. Вказувала, що строк на апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції було пропущено з поважних причин, оскільки при проголошенні рішення суду від 28 липня 2016 року вона не була присутня, повний текст рішення отримала 10 серпня 2016 року та подала апеляційну скаргу 12 серпня 2016 року, тому судом апеляційної інстанції при прийнятті апеляційної скарги не було порушено норм процесуального права. Суд апеляційної інстанції вірно виходив із відсутності достатніх доказів існування між сторонами фактичних шлюбних відносин, притаманних подружжю.

28 лютого 2018 року справу передано до Верховного Суду.

Відповідно до статті 388 ЦПК України судом касаційної інстанції у цивільних справах є Верховний Суд.

Згідно із частиною третьою статті 3 ЦПК України провадження у цивільних справах здійснюється відповідно до законів, чинних на час вчинення окремих процесуальних дій, розгляду і вирішення справи.

Відповідно до вимог частин першої і другої статті 400 ЦПК України під час розгляду справи в касаційному порядку суд перевіряє в межах касаційної скарги правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинута ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими. Суд касаційної інстанції перевіряє законність судових рішень лише в межах позовних вимог, заявлених у суді першої інстанції.

Згідно із частиною другою статті 389 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Касаційна скарга не підлягає задоволенню.

Відповідно до статті 3 СК України сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки.

Статтю 60 СК України визначено, що майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності незалежно від того, що один з них не мав з поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу). Вважається, що кожна річ, набута за час шлюбу, крім речей індивідуального користування, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Згідно зі статтю 74 СК України якщо жінка та чоловік проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, майно, набуте ними за час спільного проживання, належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними.

На майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, поширюються положення глави 8 цього Кодексу.

Отже, проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу є спеціальною (визначеною законом, законною) підставою для виникнення у них деяких прав та обов'язків, зокрема права спільної сумісної власності на майно.

Визнання майна таким, що належить на праві спільної сумісної власності жінці та чоловікові, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, відбувається шляхом встановлення факту проживання однією сім'єю, ведення спільного побуту, виконання взаємних прав та обов'язків.

Згідно із частиною четвертою статті 368 ЦК України майно, набуте в результаті спільної праці та за спільні грошові кошти членів сім'ї, є їхньою спільною сумісною власністю, якщо інше не встановлено договором, укладеним у письмовій формі.

Ураховуючи викладене, особам, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу, на праві спільної сумісної власності належить майно, набуте ними за час спільного проживання або набуте в результаті спільної праці та за спільні грошові кошти.

У статті 57 ЦПК України в редакції 2004 року визначено, що доказами є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обгрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи.

Ці дані встановлюються на підставі пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків, показань свідків, письмових доказів, речових доказів, зокрема звуко- і відеозаписів, висновків експертів.

Судом встановлено, що ОСОБА_5 згідно свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу є власником автомобіля «Ford Mustang», державний номер НОМЕР_1.

Згідно листа Регіонального сервісного центру МВС України в Київській області від 04 лютого 2016 року автомобіль «УАЗ 3163-020», належний ОСОБА_4, був зареєстрований 23 листопада 2005 року та знятий з обліку для реалізації 14 січня 2012 року в Реєстраційно-екзаменаційному відділі м. Славутич Київської області. Автомобіль «Toyota Corolla», який належав ОСОБА_4, був зареєстрований 29 березня 2007 року та знятий з обліку для реалізації 26 серпня 2011 року. Автомобіль «Toyota Prius», який належав ОСОБА_5 та був зареєстрований 18 жовтня 2011 року знятий з обліку для реалізації 10 січня 2014 року. Автомобіль «Ford Mustang», державний номер НОМЕР_1, був зареєстрований за відповідачем 26 листопада 2013 року (а. с. 47 Т. 1).

Відповідно до договору про надання споживчого кредиту, укладеного 18 листопада 2013 року з публічним акціонерним товариством «ОТП Банк», ОСОБА_4 отримав кредит у розмірі 60 000 грн.

Згідно довідок, ОСОБА_4 за період часу з 2010 по 2015 роки отримував доходи: з КП «Група впровадження проекту з енергозбереження в адміністративних і громадських будівлях м. Києва» за липень-грудень 2010 року у розмірі - 93 200 грн 44коп.; за січень-грудень 2011 року - 235 348 грн 61коп.; за січень-грудень 2012 року - 226 733 грн 08коп.; з товариства з обмеженою відповідальністю «ДТЕК Енерго» за березень-грудень 2013 року - 249 858 грн; січень-липень 2014 року - 230 081 грн 76 коп.; січень-грудень 2015 року - 233 285 грн 88коп.

Згідно довідки товариства з обмеженою відповідальністю «ДТЕК Енерго» від 01 липня 2016 року у період роботи на даному підприємстві з 01 березня 2013 року по 04 липня 2014 року робоче місце ОСОБА_4 було закріплено за адресою: м. Київ вул. Льва Толстого 57.

З копії договору оренди приміщення від 12 березня 2011 року вбачається, що ОСОБА_4 винаймав квартиру АДРЕСА_1 по 31 грудня 2011 року.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції, апеляційний суд, дослідивши докази у справі й давши їм належну оцінку в силу вимог статті 212 ЦПК України, в редакції чинній на час розгляду справи, а також, врахувавши обставини справи, обґрунтовано виходив із того, що позивачем не доведено належними та допустимими доказами факт проживання однією сім'єю із ОСОБА_5, наявність спільного побуту, взаємних прав та обов'язків та не надано доказів того, що в період придбання спірного автомобіля між сторонами існували усталені відносини, що притаманні сім'ї в розумінні частини другої статті 3 СК України.

Встановивши, що позивачем не доведено факт, що автомобіль «Ford Mustang», державний номер НОМЕР_1, набутий ОСОБА_4 та ОСОБА_5 в період спільного проживання однією сім'єю за спільні грошові кошти, апеляційний суд вірно виходив із відсутності правових підстав для задоволення позову.

Доводи касаційної скарги ОСОБА_4 переважно зводяться до необхідності переоцінки доказів, які, на його думку, підтверджують факт спільного проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу із ОСОБА_5

Разом з тим, усі докази, на які посилається заявник, були предметом дослідження та оцінки судом апеляційної інстанції, який за результатами апеляційного розгляду виклав свої висновки щодо оцінки цих доказів в мотивувальній частині ухваленого рішення.

Так, апеляційний суд виходив із того, що у розділі I Декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за 2011 рік, яку 02 серпня 2012 року особисто заповнив ОСОБА_4, відсутні дані щодо осіб, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі, в тому числі щодо відповідача, що підтверджує обставини невизнання самим ОСОБА_4 перебування у фактичних шлюбних відносинах із ОСОБА_5 зокрема протягом 2011 року.

Обставини оренди позивачем житла для ОСОБА_5 не свідчать про наявність проживання однією сім'єю із особою, для якої винаймається житло.

Фотознімки, на яких ОСОБА_4 та ОСОБА_5 зображені разом, підтверджують лише спільне проведення часу сторонами та не доводять обставин проживання сторін однією сім'єю без реєстрації шлюбу, на які посилався позивач.

Суд касаційної інстанції, за приписами статті 400 ЦПК України не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази.

У зв'язку з наведеним, колегія суддів не вдається до встановлення або до оцінки обставин, що не були встановлені в оскаржуваному рішенні, не вдається до вирішення питання про достовірність або недостовірність доказів чи про перевагу одних доказів над іншими, зокрема не переоцінює обставини і докази, на які посилався в ході розгляду справи та посилається у касаційній скарзі ОСОБА_4 на підтвердження своїх вимог.

З огляду на встановлені судом апеляційної інстанції обставини, рішення суду апеляційної інстанції ухвалено з додержанням норм матеріального та процесуального права.

Згідно із частиною третьою статті 401 ЦПК України суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без задоволення, а рішення без змін, якщо відсутні підстави для скасування судового рішення.

З урахуванням викладеного та керуючись статтями 401, 416 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду,

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу ОСОБА_4 залишити без задоволення.

Рішення апеляційного суду Київської області від 18 жовтня 2016 року залишити без змін.

27.12.2019

Єдиний державний реєстр судових рішень

Постанова набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною та оскарженню не підлягає.

Судді:

С. П. Штелик

В.С.Висоцька

С. Ю. Мартєв